

Asia: VN/26666/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamisesta (kaksoistutkintouudistus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan näkemykset ammattikorkeakoululain ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutusta koskevista muutoksista

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamisesta (kaksoistutkintouudistus), ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

SAMOK kannattaa esitystä, jonka mukaan sairaanhoitajaksi laillistetut voisivat jatkossa hakeutua suorittamaan pelkkää ensihoitaja-, kätilö- tai terveydenhoitajakoulutusta. Tämä tekee jatkokouluttautumisesta houkuttelevampaa sekä selkeyttää opintoja, kun niiden aikana ei tarvitse enää hakea hyväksilukua sairaanhoitajaopinnoista, vaan ne on huomioitu jo hakuvaiheessa.

SAMOK näkee tärkeänä, että toisen asteen suorittaneet voivat kuitenkin hakeutua nykyiseen tapaan suorittamaan yhtä aikaa sairaanhoitajakoulutusta ja ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutusta. Se, että nuori saa valita suoraan itselleen mieluisan alan vaikuttaa opiskelumotivaatioon, ja sillä voi olla myös vaikutusta siihen, hakeutuuko nuori juuri terveysalalle. Tärkeää on, että myös opistotason sairaanhoitajatutkinnon suorittaneiden kouluttautuminen terveydenhoitajaksi, ensihoitajaksi tai kätilöksi on mahdollistettu.

Kannatamme myös ehdotusta, jonka mukaan ammattikorkeakoulut voisivat toteuttaa osan koulutuksista siten, että ne on tarkoitettu suoritettavaksi osa-aikaisena.

Ammattikorkeakouluopiskelijat ovat hyvin moninainen joukko eri ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia opiskelijoita, ja osa-aikainen opiskelu voi näin ollen sopia monelle paremmin, ja siten lisätä koulutusten vetovoimaa.

Kätilökoulutuksen osalta on erittäin kannatettavaa, että ammattikorkeakoulut voivat tarjota mahdollisuutta hakea yhtä aikaa opinto-oikeutta sairaanhoitajan tutkintoon johtavaan koulutukseen sekä kätilön koulutukseen niin, että kätilökoulutuksen opinto-oikeuden myöntämisen ehtona olisi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, sairaanhoitaja (AMK) tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen suorittaminen. Vaikka valinta on ammattipätevyysdirektiivistä johtuen ehdollinen, SAMOK näkee mallin vähentävän koulutusvalintoihin ja hakuvaiheeseen liittyvää epävarmuutta. Tosin esityksessä jää vielä epäselväksi, kuinka kauan ehdollinen opinto-oikeus on voimassa.

Ensihoitajien laillistaminen ensihoitajina on nähdäksemme erityisen kiitettävä ja tarpeellinen ehdotus. Sekä tutkintonimikkeiden että laillistamisen osalta SAMOK kannattaa mallia, jossa valmistuneella on sairaanhoitaja (AMK) sekä ensihoitaja (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK) tutkintonimikkeet ja laillistus. Lisäksi SAMOK näkee hyvänä asiana sen, että esityksessä ensihoidon koulutuksen laajuus on 90 opintopistettä, kun se suoritetaan sairaanhoitajatutkintoa täydentävänä koulutuksena, kuten monet alan asiantuntijat ovat esittäneet.

SAMOK kuitenkin suhtautuu varauksella siihen, että ensihoitajakoulutus, terveydenhoitajakoulutus ja kätilökoulutus eivät olisi enää tutkintoon johtavaa koulutusta, vaan niitä toteutettaisiin kyseisiä koulutuksia koskevien ammattikorkeakoululakiin lisättävien uusien säännösten nojalla. Verrattuna tutkintokoulutukseen erilliseen sääntelyyn perustuva koulutus saattaa aiheuttaa hämmennystä potentiaalisissa hakijoissa, opiskelijoissa ja työelämässä; jos koulutustyyppi ja sen suhde tutkintokoulutukseen sekä tutkintokoulutuksen tuottamaan pätevyyteen ja kelpoisuuteen jää epäselväksi, voi alojen vetovoima kärsiä. SAMOK näkee kuitenkin positiivisena asiana, että koulutuksen suorittaneet saavat samat tutkintonimikkeet kuin tähän asti, mikä helpottaa oman osaamisen ja kelpoisuuden osoittamista työtä hakiessa.

Pidämme erityisen tärkeänä, että erikseen säännellyt koulutukset antavat tarpeeksi kattavan erikoistumisen kyseiseen ammattiin. SAMOK näkee huolestuttavana mahdollisuutena, että riittämättömän erikoistumisen määrä voi johtaa osaamisen heikkenemiseen alalle valmistuneissa. Sosiaali- ja terveysalalla osaaminen on korostetun tärkeää, sillä sen heikkeneminen voi vaikuttaa asiakas- ja potilasturvallisuuteen.

Nykytilanteessa ensihoitaja- ja terveydenhoitajaopintojen ajan sairaanhoidon perusopinnot käsitellään ensihoidollisen/terveydenhoidon näkökulman kautta, mikä antaa koko 4 vuoden opintojen aikana valmiudet juuri ensihoitajana tai terveydenhoitajana toimimiseen. Ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutusten typistytessä erillisiksi 1,5 vuoden ja vuoden koulutuksiksi (mikäli sairaanhoitajatutkinto on suoritettu), vaarana on, että sairaanhoito- ja ensihoito-/terveydenhoito-opintojen integroituminen ei ole riittävää korkeatasoisen ammattitaidon saavuttamiseksi. Koulutuskokonaisuuksia suunnitellessa onkin erityisen tärkeää, että erikoistuminen ei jää pintapuoliseksi, ja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten korkea osaaminen säilyy.

Koulutuksen laajuutta ei voi sairaanhoitajan tutkintokoulutuksen jälkeisiin erikseen säänneltyihin koulutuksiin määrättömästi lisätä, joten osaamistavoitteiden määrittelyyn ja laadukkaan harjoittelupaikan takaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Lisäksi on tarpeen pohtia, tarjoaako sairaanhoitajan koulutus riittävän laajan pohjan ensihoidon opintoihin. Sairaanhoitajan koulutuksen perusopinnot sisältävät kattavasti terveyden edistämisen näkökulman, mutta akuuttihoito saattaa jäädä opiskelijalle pintapuoliseksi.

Esityksessä todetaan, että ensihoitaja-, kätilö- ja terveydenhoitajakoulutukset on tarkoitus huomioida korkeakoulujen valtionrahoituksen määräytymisen perusteissa (perusrahoitus) vuonna 2029 alkavasta sopimuskaudesta alkaen. Uudistus on kuitenkin tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti siten, ettei sillä ole merkittävää vaikutusta korkeakoulujen valtionrahoituksen tarpeeseen. Esitys jättää avoimeksi, mitä uudistus käytännössä tarkoittaa ammattikorkeakoulujen rahoituksen näkökulmasta. Nähdäksemme rahoitusmallia tulisi uudistaa niin, että uusille koulutuksille luotaisiin rahoitusmalliin oma rahoitusindikaattori.

Yksittäisistä koulutuksista kaksoistutkintouudistusesityksen suurimmat haasteet liittyvät kätilökoulutukseen. Esityksen mukaan sairaanhoitajille tarkoitetun kätilökoulutuksen laajuudeksi ehdotetaan 3000 tuntia. SAMOK näkee, että koulutuksen laajuus tulisi ilmaista EU:n ammattipätevyysdirektiivin (2013/55/EU, artikla 41, kohta 1) mukaisesti myös ECTS-pisteinä. Muissa pohjoismaissa kätilökoulutuksien laajuus on ilmoitettu ECTS-pisteinä. Mikäli koulutuksen laajuutta ei mitata opintopisteinä, voi se aiheuttaa haasteita opiskelijahallintoon liittyvissä tietojärjestelmissä.

Toinen kätilökoulutukseen liittyvä haaste on nähdäksemme se, että vaikka koulutuksen kesto pitenee, koulutustaso ei nouse. SAMOK on kannattanut kätilökoulutuksen uudistamista tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksen (EQF, European Qualification Framework) tason 7 mukaiseksi ylemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi (YAMK). Vastaava koulutusmalli on käytössä Norjassa, Ruotsissa ja Islannissa. Lisäksi nykyistä pidempi, mutta tasoltaan sama, koulutusmalli saattaa vähentää kelpoisen työvoiman saatavuutta etenkin siirtymävaiheessa, lyhentää kätilöiden työuria ja heijastua koulutuksen vetovoimaan. Opiskelijoiden näkökulmasta on ongelma, jos tavoiteammattiin pääseminen edellyttää pitkää koulutuspolkua.

Lausunnonantajan näkemykset ammattikorkeakoululain ammatillista opettajankoulutusta koskevista muutoksista

Nähdäksemme esitys on hyvin valmisteltu ja perusteltu.

Lausunnonantajan näkemykset opintotukilain muutoksista

Uudistuksen yhteydessä ehdotetaan muutettavaksi myös opintotukilakia. Esityksessä ehdotetaan opintotukea muutettavaksi siten, että ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutus olisivat opintotukilain 4 §:n mukaisesti opintotukeen oikeuttavaa koulutusta. Oikeus opintotukeen myönnettäisiin rajatuin tukikuukausin. Opintotukilain 7 §:n mukaan opintotukea voi saada korkeakouluopiskelua varten enintään 54

tukikuukautta. SAMOK huomauttaa, ettei näiden tukikuukausien määrän kasvattamista esitetä valtioneuvoston asetuksen yhteydessä. SAMOK näkee, että opintotukikuukausien kokonaismäärää olisi syytä tarkastella, sillä esitetyt tutkintoa täydentävät osat osin pidentävät opiskeluaikoja ja lisäävät käytettyjen opintotukikuukausien määrää. Tämä voi vaikuttaa opiskelijoiden mahdollisuuksiin suorittaa myöhemmin ylempää korkeakoulututkintoa. SAMOK näkee perusteltuna myös huomauttaa, että esitys jättää epäselväksi menettelytavat tilanteissa, joissa sairaanhoitaja on käyttänyt kaikki sairaanhoitajaopintoihin osoitetut 35 opintotukikuukautta ennen kättilöopinnot aloittamista. Esityksen mukaan kättilöopinnot oikeuttaisivat 22 opintotukikuukauteen, mutta yhdessä käytetyn 35 opintotukikuukauden kanssa ne ylittäisivät korkeakouluopiskelijoiden opintotukikuukausien enimmäismäärän. SAMOK on esittänyt opintotuen kokonaisuudistuksen yhteydessä opintotukikuukausien kokonaismäärän kasvattamista kymmenellä tukikuukaudella.

SAMOK näkee positiivisena, että sairaanhoitajaopintojen jälkeen suoritettavat ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajaopinnot luettaisiin opintolainahyvityksen piiriin.

Esityksessä ehdotetaan, että sairaanhoitajakoulutuksen suorittaneelle koulutusta voitaisiin tarjota myös osa-aikaisena. Aikuiskoulutustuesta luopumisesta voimaan astunut laki haastaa tämän opiskelijaryhmän taloudellisia mahdollisuuksia suorittaa opintojaan. Olisi keskeistä selvittää, millaisilla tukimuodoilla aikuisopiskelua voidaan tukea osa-aikaisten opintojen aikana.

Alaluusua Erica
Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry